

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Ekstraordinært representantskapsmøte
28. april 1993

PROTOKOLL

INNHOLDSFORTEGNELSE

Ekstraordinært representantskapsmøte 28. april 1993

	Side
Åpning og konstituering	5
Saksliste punkt 2 - Tariffrevisjonen 1993	5
Debatte	24
Votering	40
Avslutning	41
Navnliste	42

PROTOKOLL

Ekstraordinært representantskapsmøte
28. april 1993

Landsorganisasjonen i Norge

holdt ekstraordinært representantskapsmøte onsdag 28. april 1993 i Folkets Hus i Oslo.

Møtet ble åpnet kl. 11.00 av LOs formann, Yngve Hågensen, som på vegne av Sekretariatet ønsket Representantskapsmedlemmer og innbudte gjester vel møtt.

Yngve Hågensen bekrfestet til at innkalling til møtet var sendt med brev av 19. april d.å.

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side:
Åpning og konstituering	5
Saksliste punkt 2 – Tariffrevisjonen 1993	5
Debatten	24
Votering	40
Avslutning	41
Navnliste	42

Yngve Hågensen refererte deretter følgende forslag fra Sekretariatet til

Det framkom ingen forslag til sakliste

SVEDTAK: Forslaget til sakliste ble enstemmig godkjent.

Følgende FORRETNINGSORDEN ble enstemmig godkjent.

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Informasjon til pressen tilrettelegges av LOs informasjonsavdeling.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag, begrenses talletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsorden gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de innregnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og skal være undertegnet med vedkommendes navn. Ingen nye forslag kan tas opp etter at strek er vedtatt. Forslag som ikke har tilknytning til den godkjente dagsorden, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilsfall, eller når 10 representanter ber om det, foregår avstemningen ved navneopprop.

TALERLISTE

	Side:
Bauck, Sidsel	24
Gulbrandsen, Tore	35
Hendricksen, Jardar	30
Hysvær, Einar	33
Hågensen, Yngve	6-35-41
Kostøl, Esther	40
Lindrupsen, Olav	31
Løvlibråten, Odd	34
Nilsen, Gunnar	27
Olsen, Lillian	32
Sjøvoll, Hallstein	28
Skattkjær, Anders	29

Landsorganisasjonen i Norge

holdt *ekstraordinært representantskapsmøte* onsdag 28. april 1993 i Folkets Hus i Oslo.

Møtet ble åpnet kl. 11.00 av LOs formann, *Yngve Hågensen*, som på vegne av Sekretariatet ønsket Representantskapets medlemmer og innbudte gjester vel møtt.

Yngve Hågensen henviste til at innkalling til møtet var sendt med brev av 19. april d.å.

Det framkom ingen merknader til innkallingen.

Yngve Hågensen refererte deretter følgende forslag fra Sekretariatet til

SAKSLISTE:

1. Åpning
2. Tariffoppgjøret 1993

Riksmeklingsmannens møtebok er sendt representantene sammen med innkallingen.

Det var ingen av Representantskapets medlemmer som hadde merknader til forslaget til saksliste.

VEDTAK: Forslaget til sakliste ble enstemmig godkjent.

Følgende FORRETNINGSORDEN ble enstemmig godkjent.

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. *Informasjon til pressen tilrettelegges av LOs informasjonsavdeling.*
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag, begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsorden gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og skal være undertegnet med vedkommendes navn. Ingen nye forslag kan tas opp etter at strek er vedtatt. Forslag som ikke har tilknytning til den godkjente dagsorden, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.

5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt vedtakene. **SÅ FREMT REPRESENTANTSKAPET IKKE FORLANGER PROTOKOLLEN OPPLEST, GIS SEKRETIARATET FULLMAKT TIL Å GODKJENNE PROTOKOLLEN.**

LOs leder foreslo LOs nestleder, *Esther Kostøl*, som dirigent for møtet, noe som ble enstemmig godkjent.

Sakslistas punkt 2: Tariffoppgjøret 1993

Dirigenten ga ordet til LOs leder, *Yngve Hågensen*, som ga følgende orientering om punkt 2 på saklista – Tariffoppgjøret 1993:

– Ved årets tariffoppgjør var det – som vi kjenner til – først og fremst de justeringer som hadde utgangspunkt i tariffavtalens reguleringsklausul som skulle være tema. I tillegg kom gjennomføringen av AFP-ordningen ned til 64 år pr. 1. oktober 1993, og finansieringsgrunnlaget for den med hjemmel i den tariffavtale vi inngikk i fjor. Dessuten forelå to fellesutredninger om henholdsvis permitteringsloven og fleksibel arbeidstid for småbarnsforeldre, som det skulle tas standpunkt til.

Den vanskeligste saken i forhandlingenes første fase var finansieringsordningen for AFP. Hovedproblemet var at Regjeringen ikke ville ta sin økonomiske medvirkning etter den modellen som er gjennomført for aldersgruppene 65 og 66 år. Denne holdningen fra Regjeringens side førte til store vansker i forhandlingssituasjonen også om de økonomiske spørsmål. Fra vår side fremmet vi de krav som var utformet med basis i Representantskapets vedtak. Arbeidsgiversiden ville ikke komme fram med noe reelt tilbud, og det kom til brudd i forhandlingene. Bakgrunnen var nok for en stor del problemer knyttet til vanskene som hadde oppstått med hensyn til AFP-spørsmålet, men vi registrerte vel i ettertid at dette ikke var problemstillingen alene.

LOs økonomiske krav var bygd på hovedpunktene i de retningslinjer Representantskapet vedtok i møtet 9. februar i år. Sentralt i denne sammenheng sto kravet om «å sikre at kjøpekraften for de lavtlønte ble opprettholdt», og at det samtidig ble lagt vekt på «å ivareta kjøpekraften også for de midlere lønte».

Det var videre en forutsetning at vi ikke skulle kreve kompensasjon for prisvirkningen av Regjeringens krisepakke. Med basis i dette krevde vi for det første et generelt kronetillegg til alle, og dessuten et særskilt tillegg til de lavest lønte.

– De endelige krav ble først utformet etter at Det tekniske

Beregningsutvalgs reviderte rapport forelå, med den nye prognose for 1993. Prisstigningen fra 1992 til -93 ble der anslått til rundt eller i underkant av 3 prosent, som det heter i innstillingen. Dette tallet, nedjustert med 0,4 prosentenheter på grunn av Regjeringens krisepakke, ble da utgangspunktet for de konkrete kravene vi skulle utforme.

Ved beregningen av kravene tok en også utgangspunkt i et overheng på 1 prosent, og en antatt glidning basert på foregående års tall på 0,8 prosent. Dette ga rom for krav om et generelt tillegg på 1 prosent, beregnet ut fra en inntekt på 192.000 kroner, som svarer til gjennomsnittet for alle voksne arbeidere innenfor hele LO-NHO-området. Basert på tillegg fra 1/4-1993 tilsvarte dette kroner 1,32 pr. time, som ble presentert som vårt krav til generelt tillegg. Dette ga kompensasjon for prisstigning utenom krisepakka opp til 192.000 kroner på årsbasis.

I tillegg krevde vi et lavtlønns tillegg som skulle sikre full kjøpekraftskompensasjon opptil 160.000 kroner. Kravet ble fastsatt til kr. 0,60 pr. time fra 1/4-1993. Til sammen representerte de to tillegg et krav på ca. 1,1 prosent, i tillegg til overheng og glidning.

– For ytterligere å presisere profilen for de lavtlønte, ble det reist krav om at tilleggene ikke skulle baseres på gjennomsnittet av de respektive overenskomster, men gjennomsnittet av overenskomstene i den enkelte bedrift.

Allerede under forhandlingene ble det klart at arbeidsgiverne ikke ville godta verken generelt tillegg eller noen form for lavtlønns tillegg. Deres argumentasjon var at tillegg bare skulle gis til områder uten lokale forhandlinger og at garantiordningene ville tilgodese de lavtlønte.

Denne holdning preget også motparten helt til den avgjørende slutfase i meklingen.

– Etter kontakt mellom meklingsmannen og Regjeringen lyktes det å få Regjeringen med på et bidrag på 50 millioner kroner det første året til AFP-ordningen, med en forutsetning om en felles utredning om hva som skulle skje deretter. Får jeg minne om at vi ved hovedoppgjøret i 1992 reiste krav om en slik felles utredning, men dengang fikk vi ikke tilslutning til det.

Arbeidsgiversiden sto likevel sterkt fast på å avvise både generelt tillegg og lavtlønns tillegg da vi etter at AFP var i havn skulle diskutere økonomi. Det ble etter hvert klart at det ikke ville være mulig for oss å oppnå både generelt tillegg og lavtlønns tillegg. Mot slutten av meklingen framkom meklingsmannen med en skisse som innebar to ulike størrelser for generelle tillegg. Det viste seg å kunne gi en løsning.

Det ble – som vi kjenner til – foreslått et tillegg på 1 krone pr. 1/4 til overenskomster uten lokale forhandlinger og kr. 0,60 til overenskomster med lokale forhandlinger. Dette forslaget fikk enstemmig tilslutning i vår forhandlingsdelegasjon.

De tillegg som meklingsforslaget innebar er beregnet til å ha en rammevirkning på ca. 0,6 prosent. Dette kommer i tillegg til overhenget på 1 prosent og en antatt glidning på 0,8 prosent, slik at dette samlet tilsvarende 2,4 prosent.

For overenskomster under 160.000 kroner betyr de oppnådde tillegg prosentvis noe mer. I sum representerer tilleggene 0,9 prosent. Den samlede årslønnsveksten for denne gruppen kan derfor, medregnet overheng og forventet glidning, anslås til 2,8 prosent. Blir prisstigningen mindre enn det Beregningsutvalget forutsatte – og for mars vet vi at stigningen bare var kommet opp i 2,5 prosent – betyr dette full kjøpekraftskompensasjon for denne gruppen.

– I disse tallene er virkningen av redusert rente ikke tatt hensyn til. Det var vår holdning å ikke bringe dette spørsmålet inn i forhandlingene. Likevel er det et faktum at rentene i det siste har gått merkbart ned. Det bidrar til å bedre kjøpekraften for de fleste av våre medlemmer. Hvor mye – det vet vi er vanskelig å tallfeste. Men Det tekniske Beregningsutvalg anslo en nedgang i utlånsrenten med 1 prosentpoeng til å motsvare rundt 1 prosent i kjøpekraft for våre grupper.

Så litt om enkeltelementene i forhandlingsprotokollen og situasjonen rundt det.

Mange reiste spørsmålet under forhandlingene, og kanskje særlig i meklingsfasen, hvorfor denne knallharde holdningen fra LOs side til AFP. Som vi vet, var det vår oppfatning at Næringslivets Hovedorganisasjon gjennom protokollen av 1992 var tariffoppliktet til å ta ansvar for både gjennomføring og finansiering av 64 år pr. 1/10-1993. Det det ville ført til var at i praktisk politikk hele AFP-ordningen hadde stoppet på 64 år. Det hadde da ikke vært mulig å videreføre en ytterligere nedtrapping mot 60 år, som vi har ambisjoner om, uten AFP, og det er ikke mulig å videreføre AFP uten at både NHO og myndighetene er med på finansieringen av det systemet hele ordningen ble tilrettelagt på ved tariffoppgjøret i 1988. Derfor var det for vårt vedkommende ikke egentlig en drøfting om 50 millioner kroner i 1994. For oss var det spørsmål om AFP som grunnlag for vårt videre arbeid med en lavere og fleksibel pensjonsalder.

– Etter kampens hete føler jeg å ville gi en takk til Regjeringen for at de medvirket som de gjorde her, samtidig som jeg presise-

rer at det er våre ambisjoner og våre perspektiver i forhold til AFP og framtida jeg har prøvd å skissere nå. Det kommer våre folk til å hevde i de kommende utredninger om dette spørsmålet.

I Riksmeklingsmannens møtebok, eller meklingsforslaget, er det også et par andre poeng jeg føler behov for å presisere og kommentere.

I meklingsforslagets II, som går på lønn, er det en pasus om eventuell avtale om unntak. Det er en tilsvarende pasus vi har hatt ved de siste oppgjørene. Bakgrunnen for pasusen denne gang er at Næringslivets Hovedorganisasjon overhodet ikke ville gi tillegg til bygningsbransjen. Med basis i bransjens vurderinger av denne næringens økonomiske situasjon, var det NHOs forutsetning for i det hele tatt å drøfte tillegg, at de ikke ville gi tillegg til denne bransjen. Vi var fort enige om at det kunne vi ikke akseptere. Når de så ville gi et tillegg, ville de ha en slik pasus det her refereres til. Da var det vår oppfatning at skulle vi ha lik opptreden, så skulle vi ha lik opptreden. Det skulle ikke være en merknad som spesielt henviste til en bransje. Da skulle det være generelt. Men jeg får minne om det som står i selve teksten, og det betyr i praktisk politikk at hvis en bedriftsleder eller eier tar opp med våre tillitsvalgte ønsket om å avstå fra å utbetale tillegget, eller utsette utbetaling av tillegget, så er det det de kan gjøre. Hvis våre tillitsvalgte ikke aksepterer det, sier de nei, og i denne sammenheng har de da vetorett.

– I det neste punktet under det samme romertall, punkt 3, står det noe om lokale forhandlinger som jeg føler behov for å vie spesiell oppmerksomhet. Jeg tenker da på formuleringene i annet ledd, hvor det heter: «Lokale forhandlinger skal føres mellom de stedlige parter og skal være reelle, uavhengig av hvilke begreper overenskomstene inneholder med hensyn til forhandlinger/drøftinger, vurderinger e.lign.» Jeg tør minne en del av dere om at akkurat her har vi tariffrettslig innenfor noen overenskomster hatt en del problemer med å skille mellom lokale reelle forhandlinger på den ene side og arbeidsgivernes tolkning av det som har med drøftinger og vurderinger å gjøre. Nå slår NHO selv fast i dette tarifforslaget at de likestiller disse begrepene.

Vi har et eget punkt i avtalen som gjelder sysselsetting, og som står i møtebokas side 4, V. Det tar innledningsvis for seg sysselsettingssituasjonen i Norge og partenes holdning til det. I neste omgang tar det for seg situasjonen rundt to forhold, nemlig permitteringsloven på den ene side og overtidsbruken på den annen side. Vi har i den sammenheng blitt enige om å tilskrive

myndighetene angående permitteringsloven. Her er situasjonen den at partene i 1992 ble enige om å nedsette et utvalg. Dvs. Regjeringen inviterte til å nedsette et utvalg hvor partene skulle være med og se på erfaringene med permitteringsloven. Denne utredningen var ferdig 1. februar og lå på plass da forhandlingene startet. Den gir et rimelig entydig bilde av de negative konsekvenser permitteringsloven skaper. Om ikke prinsipielt, så konsekvensen av den fordi den kom på et tidspunkt hvor arbeidsmarkedet hadde utviklet seg helt annerledes enn da loven i sin tid ble etablert. Denne utredningen fører likevel ikke til en enstemmig konklusjon. LOs folk i utredningsarbeidet – *Gunnar Grimnes* og *Bjørn Kolby* – mente at den naturlige konsekvensen var at loven ble opphevet, mens myndighetenes representanter ikke ville dra den konklusjon. Det Regjeringen til nå har sagt – konkret kommunalminister *Gunnar Berge* – er at denne utredningen nå sendes til høring, og så skal Regjeringen når høringsfristen går ut gjøre sine vurderinger basert på høringen og komme tilbake til spørsmålet.

– Som en følge av permitteringsloven kommer det også en del overtid utover det vi kjenner fra tidligere. Men det er galt å tro at det bare skyldes permitteringsloven. Det er en realitet at overtidbruken innenfor LO-NHO-området er dobbelt så stor i dag som for 10 år siden. I 1983 lå den på mellom 2 og 3 prosent av det samlede årstimeverk. Ti år senere ligger den på det dobbelte – mellom 5 og 6, konkret nærmere 6 prosent. Det vi gjør i denne sammenheng er at Landsorganisasjonen og Næringslivets Hovedorganisasjon tilskriver bedriftene ved dens ledelse og våre tillitsvalgte. Og vi sier i møteboka: «Ved mellomoppgjøret i 1993 konstaterer partene at situasjonen fortsatt er den samme, med høy arbeidsledighet og bruk av overtid på samme nivå som i 1992. Partene vil derfor som et ledd i mellomoppgjøret intensivere arbeidet for å få redusert ledigheten og overtidbruken ved at partene på den enkelte bedrift foretar en gjennomgang av bemanningssituasjonen, arbeidstidsordninger og utsiktene framover, med sikte på å få en mest mulig naturlig bemanning i forhold til bruken av overtid».

Vi har håp om å følge opp dette enda mere konkret enn henvisning til møteboka alene på det tidspunktet hvor denne avtalen måtte være godkjent, og vi i samråd med forbundene kan forsøke å følge opp dette ytterligere.

Dere vil også se av møteboka at partene er enige om å videreføre sykefraværsprosjektet, samtidig som partene i fellesskap inviterer myndighetene, som tidligere ikke har vært med, til å

være med i videreføringen av dette arbeidet. Det er en realitet at Næringslivets Hovedorganisasjon ikke denne gang, som i 1992, gjennom protokollen forplikter seg til å ikke kreve inngrep i ordningen. Men det var forhandlingsutvalgets enstemmige oppfatning at den reservasjonen til tross ville en sånn protokoll om videreføring ha stor betydning. Vi er ikke særlig i tvil om at den vil være med og styrke vår posisjon i kampen for å bevare sykelønnsordningen. Når vi inviterer nye medspillere til å være med i dette samarbeidet – myndighetene/Regjeringen – så er det selvfølgelig for at vi tror at vi gjennom det kan skape det best mulige grunnlag for å videreføre den felles ordningen hva angår sykelønnsordningens framtid. Vi er klar over at det krever at det videre arbeidet ikke bare blir at vi formaliserer en avtale, men at vi klarer ambisjonene vi har med fraværsprosjektet, nemlig å redusere sykefraværet. At vi også gjennom det klarer å redusere utgiftene så betydelig at vi får en sykelønnsordning hvilende på et skikkelig godt grunnlag, som kan stå imot de mange angrep som kommer fra folk med andre holdninger, og hvor vi kan dokumentere at den type samarbeid gir bedre resultater enn den type inngrep de alltid har vært opptatt av.

– Jeg vet ikke i hvilken grad vi klarte å få fram at dette mellomoppgjøret var nær ved å forlise på grunn av arbeidsgivernes stivbente holdning, ikke til AFP, men til det som gjaldt økonomien. Jeg tror vi må erkjenne at vi sto svært nær en konfliktsituasjon. Det gjorde vi mer eller mindre på et prinsipielt grunnlag. Forhandlingsutvalget hadde en lang overveielse i innspurten om de ulike konsekvenser, men fant at det var nødvendig å si ifra. Når spørsmålet om sentralt generelt tillegg blir et prinsippsspørsmål, uansett tilleggenes størrelse, var det på det rene at forhandlingsutvalgets vurderinger ikke alene begrenset seg til mellomoppgjøret, men til den tariffpolitiske situasjon vi i framtida vil stå overfor. Vi måtte se mellomoppgjøret i en større sammenheng. I 1992-oppgjøret fikk vi en protokoll hvor vi ikke hadde generelle tillegg, men dette skulle jo ikke gjelde i all fremtid. Det vi gjorde gjaldt i 1992.

Nå er vi i 1993, og hadde noen andre begrunnelser for de krav vi reiste, bl.a. det forhold at lokale forhandlinger i -92 for en del av våre bedrifter og bransjer overhodet ikke førte til tillegg, selv om vi kunne dokumentere at økonomien tilsa det. Det var utnyttelse av et system fra en del bedrifter som førte til at noen av våre medlemmer i enkelte bransjer ikke hadde fått lønnstillegg på flere år. Derfor var vi nødt til å markere det med et generelt tillegg.

Da vi ble møtt med motforestillinger på prinsipielt grunnlag, kunne vi ikke kaste prinsippene på båten.

Får jeg minne Representantskapet om at den situasjon vi opplevde nå i og for seg ikke er ny. Men det vi må være klar over er at arbeidsgiverne i Norge er litt senere ute enn dem vi har rundt oss i verden for øvrig, ikke minst i de nordiske land. Situasjonen i vårt naboland Sverige nå, er jo at verken LO eller forbundene får adgang til forhandlingsbordene. Arbeidsgiverne vil ikke møte dem. De vil ikke lenger ha kollektive sentrale avtaler. De vil ha bedriftsvisse avtaler. Det er den samme holdningen, bedriftenes lønnsomhet, basert på reelle kriterier alene, som skal danne grunnlaget for hvilken lønnsutvikling det skal være.

Vi vil også ha noe som fundament, for vi erkjenner at det er riktig, men i tillegg har vi noen overordnede mål om en solidarisk lønnspolitikk, som gjør at vi noen ganger må bruke generelle tillegg som virkemiddel for få den totale lønnsutviklingen i pakt med de overordnede mål vi setter oss. Når vi derfor blir utfordret på prinsipielt grunnlag, var det vår oppfatning at også vi måtte sette saken på spissen.

Hele forhandlingssituasjonen og det fremlagte meklingsforslag må derfor være grunnlaget for den vurderingen Representantskapet skal gjøre, ikke tallenes tale alene. Jeg ber ikke minst Representantskapet om å ta med seg den grunnleggende holdning vi møter hos den annen part på prinsipiell basis som del i sin egen vurdering. Vår oppgave etter at et oppgjør er ferdig og avgjørelsen i LOs organer er tatt, er å sørge for at forbundene våre, de tillitsvalgte og våre medlemmer får informasjon om avtalens innhold. Både for å vite hva som konkret er resultatet, men også for å kjenne de prosesser som skal videreutvikles der hvor f.eks. lokale forhandlinger skal finne sted. Slike regler har også arbeidsgiverne. Vi er ikke ukjent med at vinklingen i informasjon er noe avhengig av hvilket ståsted man har. Utgangspunktet for å formidle informasjon vil nok være ulikt for oss i fagbevegelsen i forhold til det som gjelder våre arbeidsgivermotparter. Får jeg minne Representantskapet om at Næringslivets Hovedorganisasjon i fjor gikk ut med informasjon som de etter påtrykk fra oss måtte trekke tilbake. Vi har ikke full oversikt over hva arbeidsgiverne har bedrevet enda hva angår dette mellomoppgjøret, men vi har noen eksempler fra enkelte bransjeorganisasjoner. Det vi til nå har registrert er at det ikke har det innhold at vi umiddelbart kan si det er tariffstridig. Men for det første har vi ikke sett alt enda, og for det andre vil vi ha en nærmere gjennomgang både av det vi har fått og det som måtte

ligge der. Vi skal ikke komme i den situasjon i 1993 at forhandlingene ute skal dreie seg om tolking av avtalen. Forhandlingene skal føres på et reelt grunnlag på basis av de fire kriterier og den ånd hele mellomoppgjøret i 1993 er bygd opp på.

Etter en samlet vurdering har da forhandlingsutvalget gitt meklingsforslaget sin enstemmige anbefaling. Sekretariatet har i ettertid – slik vedtektene tilsier – behandlet meklingsforslaget og gitt det sin enstemmige tilslutning.

På denne bakgrunn tar jeg opp forhandlingsutvalgets og Sekretariatets forslag til vedtak om at *Riksmeklingsmannens møtebok* godkjennes.

RIKSMEKLINGSMANNENS MØTEBOK

i sak:

LANDSORGANISASJONEN I NORGE - LO

på den ene side

og

NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON - NHO

på den annen side

vedrørende ny tariffrevisjon 1993.

Den 1., 13., 14., 15., og 16. april 1993 ble det holdt meklingsmøter i Riksmeklingsmannens lokaler i Nedre Vollgt. 10, Oslo, under ledelse av riksmeklingsmann Reidar Webster.

Til stede for partene:

Landsorganisasjonen i Norge:

Yngve Hågensen, Esther Kostøl, Svein-Erik Oxholm, Jan Kr. Balstad, Evy Buverud Pedersen, Liv Undheim, Per Gunnar Olsen, Arnfinn Nilsen, Gunnar Grimnes, Kjell Bjørndalen, Kjell Martinsen, Sidsel Bauck, Arthur Svensson, Einar Hysvær, Jan Werner Hansen, Tore Lundberg, Walter Kolstad, Magnus Midtbø, Erling Oen, Finn Erik Thoresen, Olav Bjørklund, Lars A. Myhre, Anton Solheim, Liv Nilsson, Terje Moe Gustavsen, Bjørn Kolby, Stein Reegård, Magne Nedregård, Ellen Stensrud, Kåre Myrvold og Juul Bjerke.

Næringslivets Hovedorganisasjon:

Svein Aaser, Arne Dvergsdal, Pål Krüger, Tomas Leire, Bjørg Moe Laeskogen, Roald Mustad, Harald Nævdal, Leif Frode Onarheim, Diderik Schnitler.

Lars Chr. Berge, Gunnar Flaata, Karl Glad, Arne Hole, Arne Jacobsen, Olav Magnussen, Inger-Johanne Stokke, Kirsti Stokland.

Oddvar Berge, Bjørn Eidem, Kjell B. Einarsen, Per Erik Fjeldstad, Knut Flottorp, Petter Furulund, Niels Chr. Hald, Bjørn Hermansen, Per Jæger, Ole Kjernlie, Erik Markussen, Ole Paulsen, Finn Ramstad, Rolf Rogge, Carl Rønneberg, Oscar Rønbeck, Harald Rysst, Arvid Sand, Helge Sletten, Tor Sodeland, Brit Spilling, Knut Staurland, Johan Sverdrup, Harald Thomassen, Nils Ulvin, Halvor Ø. Vaage og Dag Kjetil Øyna.

Det ble fremlagt:

1. Melding om plassoppgjørelse fra Landsorganisasjonen i Norge datert 30. mars 1993.
2. Riksmeklingsmannens forbud mot arbeidsstans datert 30. mars 1993.
3. Diverse dokumenter.

Meklingen foregikk i fellesmøter og særmøter.

Meklingsmannen fremla forslag i overensstemmelse med vedlegg til møteboken. Begge parter representanter meddelte at de anbefalte forslaget.

Svartfrist ble satt til 28. april 1993 kl. 14.00.

Reidar Webster (S.)

RIKSMEKLINGSMANNENS FORSLAG i tariffoppgjøret 1993 mellom

LANDSORGANISASJONEN I NORGE-LO

og

NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON-NHO

I Forhandlingsgrunnlaget

Partene har gjennomført forhandlinger og mekling for mellomoppgjøret 1993 på basis av forhandlingsklausulen for 2. avtaleår som lyder:

«Før utløpet av 1. avtaleår, skal det opptas forhandlinger mellom NHO og LO om eventuelle lønnsreguleringer for 2. avtaleår. Partene er enige om at forhand-

lingene skal føres på grunnlag av den økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

Endringene i tariffavtalene for 2. avtaleår tas stilling til i LOs Representantskap og NHOs Hovedstyre.

Hvis partene, representert ved LOs Representantskap og NHO Hovedstyre ikke blir enige, kan den organisasjon som har fremsatt krav innen 14 dager etter forhandlingenes avslutning, si opp de enkelte tariffavtaler med 14 dagers varsel (dog ikke til utløp før 1. april 1993)»

II Lønn

1. Lønnstillegg

- a) Arbeidstakere uten lokal forhandlingsrett gis et lønnstillegg på kr. 1,00 pr. time.
- b) Arbeidstakere med lokal forhandlingsrett gis et lønnstillegg på kr. 0,60 pr. time.

2. Eventuell avtale om unntak

På bakgrunn av bedriftens økonomiske situasjon kan partene lokalt avtale at tillegg etter pkt. 1 ovenfor, helt eller delvis skal bortfalle, eller utsettes til et senere tidspunkt.

Det er en forutsetning at eventuell enighet ikke skal medføre avlønning i strid med overenskomstens lønnsbestemmelser.

Forhandlinger om dette kan skje etter initiativ fra en av de lokale parter uavhengig av om overenskomsten hjemler lokal forhandlingsrett.

3. Lokale forhandlinger

Lokale forhandlinger skal føres på basis av de enkelte overenskomster og slik at tillegg skal gis på grunnlag av den enkelte bedrifts økonomiske virkelighet, dvs. bedriftens økonomi, produktivitet, framtidsutsikter og konkurranseevne.

Lokale forhandlinger skal føres mellom de stedlige parter og skal være reelle, uavhengig av hvilke begreper overenskomstene inneholder m.h.t. forhandlinger, drøftinger, vurderinger e.l.

III Innregning - gjennomføring av tillegg

1. Innregning av tillegg

Alle minstelønnsatser, normallønnsatser og personlige lønninger i aktuelle overenskomster, forhøyes med de i II, pkt. 1 nevnte tillegg.

Akkordtariffer, faste akkorder og prislister, produksjonspremieordninger, bonusordninger og andre lønnsordninger med varierende fortjeneste reguleres i aktuelle overenskomster, slik at den samlede fortjeneste stiger overensstemmende med de i II, pkt. 1 nevnte tillegg.

Inntil enighet om regulering av akkorder m.v. er oppnådd, betales tilleggene pr. arbeidet time. Det skal også være adgang for partene til å avtale at tilleggene skal beholdes utenfor akkorder m.v. og betales pr. arbeidet time.

2. Gjennomføring av tillegg

Alle tillegg gjøre gjeldende med virkning fra 1. april 1993 jfr. dog II, punkt 2. Lønnsforhøyelsene gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som er sluttet i bedriften før vedtagelsen. Det foretas ikke omregning og etterbetaling av overtidstillegg, skifttillegg m.v. for arbeide utført før vedtagelsen.

IV Avtalefestet pensjon (AFP)

1. Avtalefestet pensjon (AFP)

I Riksmeglingsmannens møtebok fra oppgjøret i 1992 heter det:

«Partene er enige om at aldersgrensen for AFP skal senkes til 64 år ved mellomoppgjøret i 1993 med iverksettelse fra 01.10.1993 under forutsetning av at partene i mellomtiden har avklart at dette kan skje uten at det fører til en tilsvarende alminnelig senkning av pensjonsalderen i Norge.

I hovedtrekk skal utvidelsen finansieres etter de samme prinsipper som avtalt for AFP i tariffperioden 1992-1994. Da Regjeringen på det nåværende tidspunkt formelt ikke kan ta standpunkt til Statens andel av finansieringen, forplikter partene seg til å bidra til at utredningen og samarbeidet med Regjeringen legger til rette for at også Staten vil se seg tjent med å bygge videre på AFP-ordningen. Forøvrig forutsetter NHO at nivå og betingelser for ytelsene i AFP-ordningen mellom LO og NHO blir normgivende for tilsvarende reduksjon av aldersgrensen i andre førtidspensjonsordninger. Slik nedsettelse av AFP-alder til 64 år, skal ikke ha konsekvenser for aldersgrensen i ordninger som allerede er på 64 år eller lavere.»

I Finansministerens brev av 14. april 1993 til Riksmeglingsmannen er det bl.a. uttalt:

«Dersom det blir anbefalt et meglingsforslag som sikrer et moderat inntektsoppgjør og styrker grunnlaget for økt

sysselsetting, er Regjeringen innstilt på å foreslå for Stortinget en begrenset utvidelse av statlig medfinansiering av AFP gjennom en engangsbevilgning på 50 mill. kroner til AFP-ordningens fond og de nødvendige lovendringer. Et slikt tilskudd vil styrke AFP-ordningens økonomi, noe som vil bidra til å gjøre bedriftenes kostnader lavere enn hva som ellers ville ha vært tilfellet. Statens bidrag til de løpende pensjoner begrenses til 40 pst. av pensjonsutbetalinger til 65- og 66-åringer som idag.

Stortinget vedtok i fjor skattefrihet for sluttvederlag knyttet til AFP-ordningen, basert på den da aktuelle aldersgrense på 65 år. Ordlyden i lovbestemmelsen er riktignok mer generelt formet. Regjeringen er innstilt på at dette skattefritaket også skal omfatte en utvidelse av AFP-ordningen i form av senkning av aldersgrensen til 64 år. Dette vil i tilfelle bli forelagt Stortinget».

På denne bakgrunn forutsetter partene at ordningen med nedsatt pensjonsalder fra 64 år fra 1.oktober 1993, gjennomføres etter de samme regler (ytelser) som for arbeidstakere på 65 år og 66 år.

2. Pensjonsutredning

I Statsministerens brev av 14. april 1993 til Riksmeglingsmannen heter det bl.a.:

«Regjeringen ser behov for en utredning av spørsmål knyttet til overgangen fra yrkesaktivitet til pensjon. Mange personer i yrkesaktiv alder er yrkespassive og mottar støtte til livsopphold gjennom en rekke ordninger som bygger på ulike betingelser, ytelser og finansieringsmåter. Utredningen bør kartlegge hvilke offentlige og private pensjons- og stønadsordninger som har betydning for eldre arbeidstakere om de for kortere eller lengre tid, ev. fram til vanlig pensjonsalder, ikke opptjener full arbeidsinntekt. Videre bør konsekvensene for arbeidsmarkedet belyses, herunder forhold framover, økonomiske konsekvenser av endret arbeidsstyrke og eldre arbeidstakere stilling i arbeidsmarkedet.

Regjeringen er innstilt på å nedsette et offentlig utvalg for å vurdere disse spørsmålene. Dette vil være et viktig grunnlag for framtidige vurderinger av førtidspensjonsordningene. Det legges til grunn at utvalget skal legge fram utredningen innen 15. januar 1994.»

Partene tar Statsministerens brev til orientering og forutsetter at LO og NHO blir representert i ovennevnte utvalg.

Partene forutsetter at Regjeringen avklarer sitt forhold til AFP-ordningen før tariffoppgjøret 1994. (Partene er enige om å bekrefte dette i et brev til Regjeringen).

3. **Fullmakt**

Partene er enige om å gjøre de endringer i avtalene om sluttvederlag og AFP, og AFPs vedtekter som er nødvendige som følge av nedsettelse til 64 år pr. 1. oktober 1993.

På bakgrunn av den sterke finansielle tilknytning mellom AFP-ordningen og sluttvederlagsordningen, må de bedrifter som er tilsluttet AFP-ordningen også være tilsluttet Sluttvederlagsordningen for samtlige arbeidstakere som er tilsluttet AFP-ordningen.

V Sysselsetting

1. Under tariffrevisjonen 1992 drøftet partene sysselsettingssituasjonen og påpekte at den høye arbeidsledigheten er vårt største sosiale og samfunnsøkonomiske problem. Partene fastslo at et lønnsomt og konkurransedyktig næringsliv er en viktig forutsetning for lavere arbeidsledighet. Partene konstaterte i denne forbindelse bl.a. at overtidsbruken har økt i mange bransjer og protokollerte følgende:

«LO og NHO er enige om at det her påligger begge parter et ansvar og oppfordrer sine medlemmer til å arbeide for redusert overtidsbruk».

Videre drøftet partene andre forhold i arbeidslivet som kan ha virkning på sysselsettingen som fleksible arbeidstidsordninger, ekstraarbeid og økt kompetanse.

Partene konstaterte også at lov om lønnsplikt under permittering har en rekke negative virkninger på sysselsettingen. Partene var derfor tilfreds med at loven ble endret og stilte seg positive til å delta i en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå erfaringene med loven.

2. Ved mellomoppgjøret i 1993 konstaterer partene at situasjonen fortsatt er den samme med høy arbeidsledighet og bruk av overtid på samme nivå som i 1992. Partene vil derfor som et ledd i mellomoppgjøret intensivere arbeidet for å få redusert ledigheten og overtidsbruken ved at partene på den enkelte bedrift foretar en gjennomgang av bemanningssituasjonen, arbeidstidsordninger og utsiktene fremover, med sikte på å få en mest mulig naturlig bemanning i forhold til bruken av overtid.

LO og NHO viser i denne sammenheng også til at mange overenskomster har bestemmelser om at overtidsarbeid skal

innskrenkes til det minst mulige og bestemmelser om fleksible arbeidstidsordninger.

M.h.t. permitteringsloven viser LO og NHO til rapporten fra utredningsgruppen som ble nedsatt av Regjeringen for å gjennomgå erfaringene med loven. Rapporten viser at loven ble gjennomført på et uheldig tidspunkt og på en uheldig måte. Den vesentligste forutsetning for loven – et stramt arbeidsmarked – er ikke lenger tilstede. Partene i arbeidslivet går derfor inn for å oppheve loven og har, for tilfelle av at det skjer, inngått en avtale som tar sikte på å begrense varigheten av permitteringer.

LO og NHO mener dessuten at en opphevelse av loven vil være et vesentlig bidrag i arbeidet med å redusere bruken av overtid.

VI Videreføring av arbeidet med å redusere sykefraværet

LO og NHO inngikk i 1990 en treårig avtale om tiltak med sikte på et redusert sykefravær som alternativ til endringer i den nåværende sykelønnsordningen.

Avtalen utløper ved utgangen av 1993. For de to første årene av avtaleperioden er det registrert en nedgang i sykefraværet målt i NHOs sykefraværstatistikk på 13%. Partene er enig om at målsettingen for hele avtaleperioden er en reduksjon på 20% i forhold til utgangsåret 1990.

Partene konstaterer at arbeidet for redusert sykefravær som foregår i sykefraværprosjektets regi gir positive resultater og at redusert fravær også avtegner seg i Folketrygdens sykepengeutbetalinger.

Partene er innstilt på å videreføre arbeidet med sikte på redusert sykefravær også etter at någjeldende prosjektperiode er omme. I den sammenheng vil partene invitere myndighetene til å delta aktivt i arbeidet.

Nærmere avtale om hvordan videreføringsarbeidet skal organiseres inngås mellom partene i løpet av 1993.

VII Sjømannslønnsregulativet

Med henvisning til avtale mellom Rederienes Landsforening og Norsk Sjømannsforbund i forbindelse med tariffrevisjonen i 1992 oppheves med virkning fra 1. april 1993 det særskilte lønnsregulativ for arbeidstakere på passasjerskip, ferge og lokalfart som ikke tidligere har hatt sjømannsfradrag.

VIII Bilag til forslaget

1. Statsministerens brev til Riksmeglingsmannen datert 14. april 1993 vedrørende utredning om overgang fra yrkesaktivitet til pensjon for eldre arbeidstakere.
2. Finansministerens brev til Riksmeglingsmannen datert 14. april 1993 vedrørende avtalefestet pensjon (AFP)
3. Brev fra partene til Statsministeren datert 15. april 1993 vedrørende sysselsetting – overtidsarbeid og permittering.

Brev fra Statsministeren til Riksmeglingsmannen, datert 14. april 1993.

UTREDNING OM OVERGANG FRA YRKESAKTIVITET TIL PENSJON FOR ELDERE ARBEIDSTAKERE

Spørsmålet om AFP-ordningens plass i forhold til offentlige stønadsordninger har stått sentralt i lønnsoppgjørene i 1992 og 1993. I Regjeringens Langtidsprogram for perioden 1994-97 heter det bl.a:

«Mange har arbeid som gir store fysiske og psykiske belastninger. I slike yrker kan det være tungt å klare en full arbeidsdag fram til alminnelig pensjonsalder. Ordningen med avtalefestet pensjon (AFP), som ble innført ved inntektsoppgjøret i 1988, gir adgang til pensjonering fra og med fylte 65 år. Ved inntektsoppgjøret i 1992 var spørsmålet om endrede vilkår for førtidspensjonering igjen oppe. Ved begge anledninger ble det fra Regjeringens side lagt vekt på at disse endringene ikke skulle få konsekvenser for den generelle pensjonsalderen, og at partene må ta hovedansvaret for ordningene. De utfordringer befolkningsutviklingen og den økonomiske situasjonen reiser, blant annet i forhold til Folkestrygden, vil måtte være viktig ved den framtidige vurdering av slike ordninger. For Regjeringen er det et helt sentralt mål å slå ring om Folkestrygden som vår felles forsikringsordning ved sykdom, uførhet og alderdom. *Det må vises stor varsomhet med forslag som kan bidra til ytterligere press på Folkestrygdens økonomi, særlig sett i lys av utviklingen i forholdet mellom antall pensjonister og yrkesaktive.*»

I NOU 1993: 11 gir et regjeringsoppnevnt utvalg under ledelse av Per Kleppe følgende tilrådning:

«Utvalget vil tilrå grundige konsekvensberegninger av de langsiktige kostnader i forbindelse med utvidet adgang til førtidspensjonering.»

Regjeringen ser behov for en utredning av spørsmål knyttet til overgangen fra yrkesaktivitet til pensjon. Mange personer i yrkesaktiv alder er yrkespassive og mottar støtte til livsopphold gjennom en rekke ordninger som bygger på ulike betingelser, ytelser og finansieringsmåter. Utredningen bør kartlegge hvilke offentlige og private pensjons- og stønadsordninger som har betydning for eldre arbeidstakeres ytelser om de for kortere eller lengre tid, ev. fram til vanlig pensjonsalder, ikke opptjener full arbeidsinntekt. Videre bør konsekvensene for arbeidsmarkedet belyses, herunder forhold som arbeidsstyrkens størrelse, etterspørsel etter arbeidskraft i årene framover, økonomiske konsekvenser av endret arbeidsstyrke og eldre arbeidstakeres stilling i arbeidsmarkedet.

Regjeringen er innstilt på å nedsette et offentlig utvalg for å vurdere disse spørsmålene. Dette vil være et viktig grunnlag for framtidige vurderinger av førtidspensjonsordningene. Det legges til grunn at utvalget skal legge fram utredningen innen 15. januar 1994.

Med hilsen

Gro Harlem Brundtland

Brev fra Det Kongelige Finans- og Tolldepartement v/Statsråden til Riksmeglingsmannen, datert 14. april 1993.

AVTALEFESTET PENSJON (AFP)

Det vises til møtet med Riksmeglingsmannen 2. april d.å. angående situasjonen etter forhandlingsbruddet mellom LO og NHO, der bl.a. partenes ønske om en utvidelse av statens bidrag til AFP-ordningen ble drøftet.

Regjeringen markerte i Langtidsprogrammet 1994-97 en positiv innstilling til AFP. I Langtidsprogrammet heter det bl.a.:

«Mange har arbeid som gir store fysiske og psykiske belastninger. I slike yrker kan det være tungt å klare en full arbeidsdag fram til alminnelig pensjonsalder. Ordningen med avtalefestet pensjon (AFP), som ble innført ved inntektsoppgjøret 1988, gir adgang til pensjonering fra og med fylte 65 år. Ved inntektsoppgjøret i 1992 var spørsmålet om endrede vilkår for førtidspensjonering igjen oppe. Ved begge anledninger ble det fra Regjeringens side lagt vekt på at disse endringene ikke skulle få konsekvenser for den generelle pensjonsalderen, og at partene må ta hovedansvaret for ordningene. De utfordringer befolkningsutviklingen og den øko-

nomiske situasjonen reiser, blant annet i forhold til Folke-trygden, vil måtte være viktig ved den framtidige vurdering av slike ordninger. For Regjeringen er det et helt sentralt mål å slå ring om Folketrygden som vår felles forsikringsordning ved sykdom, uførhet og alderdom. *Det må vises stor varsomhet med forslag som kan bidra til ytterligere press på Folketrygdens økonomi, særlig sett i lys av utviklingen i forholdet mellom antall pensjonister og yrkesaktive.*»

I tråd med dette legger Regjeringen stor vekt på å unngå at utvidelser av APF-ordningen skal bidra til økt press for en generell nedsettelse av pensjonsalderen. Dette tilsier at staten må vise stor forsiktighet med å bidra til å finansiere utvidelser av AFP-ordningen i form av høyere ytelsesnivå og/eller lavere pensjonsalder som partene måtte avtale.

Partene har inngått avtale om å senke aldersgrensen for AFP i LO/NHO-området til 64 år fra 1. oktober 1993, og har bedt om statlig medvirkning til å finansiere denne utvidelsen. Regjeringen er kjent med at meglingssituasjonen synes fastlåst og at partene i den forbindelse legger avgjørende vekt på AFP-spørsmålet.

Dersom det blir anbefalt et meglingsforslag som sikrer et moderat inntektsoppgjør og styrker grunnlaget for økt sysselsetting, er Regjeringen innstilt på å foreslå for Stortinget en begrenset utvidelse av statlig medfinansiering av AFP gjennom en engangsbevilgning på 50 mill. kroner til AFP-ordningens fond og de nødvendige lovendringer. Et slikt tilskudd vil styrke AFP-ordningens økonomi, noe som vil bidra til å gjøre bedriftenes kostnader lavere enn hva som ellers ville ha vært tilfellet. Statens bidrag til de løpende pensjoner begrenses til 40 pst. av pensjonsutbetalinger til 65- og 66-åringer som i dag.

Stortinget vedtok i fjor skattefrihet for sluttvederlag knyttet til AFP-ordningen, basert på den da aktuelle aldersgrense på 65 år. Ordlyden i lovbestemmelsen er riktignok mer generelt formulert. Regjeringen er innstilt på at dette skattefritaket også skal omfatte en utvidelse av AFP-ordningen i form av senkning av aldersgrensen til 64 år. Dette vil i tilfelle bli forelagt Stortinget.

Regjeringen er også i tilfelle innstilt på å foreslå at skattebegrensningsregelen for pensjonister med lav inntekt også skal omfatte AFP-pensjonister på 64 år.

Det vises ellers til brev av 14. april 1993 om en utredning om overgang fra yrkesaktivitet til pensjon for eldre arbeidstakere.

Vennlig hilsen
Sigbjørn Johnsen

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

NÆRINGSLIVETS HOVEDSORGANISASJON

Oslo, den 15. april 1993

Statsminister Gro Harlem Brundtland

SYSSELSETTING - OVERTIDSARBEID OG PERMITTERING

- I. Under tariffrevisjonen 1992 drøftet partene sysselsettingssituasjonen og påpekte at den høye arbeidsledigheten er vårt største sosiale og samfunnsøkonomiske problem. Partene fastslo at et lønnsomt og konkurransedyktig næringsliv er en viktig forutsetning for lavere arbeidsledighet.

Partene konstaterte i denne forbindelse bl.a. at overtidsbruken har økt i mange bransjer og protokollerte følgende:

«LO og NHO er enige om at det her påligger begge parter et ansvar og oppfordrer sine medlemmer til å arbeide for redusert overtidsbruk»

Videre drøftet partene andre forhold i arbeidslivet som kan ha virkning på sysselsettingen som fleksible arbeidstidsordninger, ekstraarbeid og økt kompetanse.

Partene konstaterte også at lov om lønnsplikt under permittering har en rekke negative virkninger på sysselsettingen. Partene var derfor tilfreds med at loven ble endret og stilte seg positive til å delta i en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå erfaringene med loven.

- II. Ved mellomoppgjøret i 1993 konstaterer partene at situasjonen fortsatt er den samme med høy arbeidsledighet og bruk av overtid på samme nivå som i 1992. Partene vil derfor som et ledd i mellomoppgjøret intensivere arbeidet for å få redusert ledigheten og overtidsbruken ved at partene på den enkelte bedrift foretar en gjennomgang av bemanningssituasjonen, arbeidstidsordninger og utsiktene fremover, med sikte på å få en mest mulig naturlig bemanning i forhold til bruken av overtid.

LO og NHO viser i denne sammenheng også til at mange overenskomster har bestemmelser om at overtidsarbeid skal innskrenkes til det minst mulige og bestemmelser om fleksible arbeidstidsordninger.

M.h.t. permitteringsloven viser LO og NHO til rapporten fra utredningsgruppen som ble nedsatt av Regjeringen for å

gjennomgå erfaringene med loven. Rapporten viser at loven ble gjennomført på et uheldig tidspunkt og på en uheldig måte. Den vesentligste forutsetning for loven – et stramt arbeidsmarked – er ikke lenger tilstede. Partene i arbeidslivet går derfor inn for å oppheve loven og har, for tilfelle at det skjer, inngått en avtale som tar sikte på å begrense varigheten av permitteringer.

LO og NHO mener dessuten at en opphevelse av loven vil være et vesentlig bidrag i arbeidet med å redusere bruken av overtid.

Vennlig hilsen

Yngve Hågensen Karl Glad

Debatten:

Sidsel Bauck, Sekretariatet: – Yngve ga en bred og god fremstilling som jeg i hovedsak kan slutte meg til. Jeg hører også med i den enstemmige anbefalingen av forslaget i Sekretariatet. Jeg har imidlertid noen bemerkninger å komme med til saken og til den videre saksbehandling.

I vårt forbund har vi hittil hatt en god bredde i behandlingen. Det er rapportert fra relativt store møter at det er alminnelig tilslutning til forslaget. Ikke alle med like stor glede, men likevel – alt tatt i betraktning – mener en å kunne godta dette. Noen saker må da understrekes.

AFP kom jo omsider i boks, og jeg vil føye til det Yngve sa, at det var beklagelig at det var nødvendig å bruke så mye tid og krefter for å få den økonomiske finansieringen i orden – noe vi trodde var klartlagt allerede ved forrige oppgjør. Det løste seg imidlertid, og det betyr veldig mye. Det er vel her først og fremst de positive reaksjonene kom.

– Ellers føler jeg det riktig også her i Representantskapet å si at jeg følte et spesielt ansvar i hele denne forhandlings- og meklingsomgangen for å følge opp de forslagene som ble oversendt Sekretariatet, som det heter i protokollen som er behandlet i Sekretariatet. Med en spesiell registrering av at Jone Handelslands forslag til økt kjøpekraft har stor tilslutning, og at forslagene ligger med i vurderingsgrunnlaget ved utforming av de konkrete krav. Dette var gjenstand for både oppfølging og debatt underveis i prosessen, og her var det om å gjøre å finne fram til en løsning. I det kronekravet LO stilte, krevde en også et lavtlønnstillegg. Resultatet og forklaringen på hvorfor dette ikke var mulig, har Yngve gitt.

Selv om det er en mager trøst, er det innretningen av det generelle tillegget som det var veldig viktig for oss å få til. Nettopp det at i de bedrifter hvor vi antagelig finner de fleste lavest lønne, er i bedrifter uten forhandlingsrett, og der er altså tillegget 40 øre høyere enn i de andre bedriftene. Denne differansen vil ha en effekt for de lavest lønte, og det er det også verdifullt å understreke og være klar over. Dessuten gir jo kronebeløp en noe høyere prosent til de lavest lønte. Det må også være med i betraktningen når vi vurderer helheten.

– Garantiordningene består uforandret. Nå var dette et mellomoppgjør, og en kunne ikke gjøre noe med det, men så langt virket det som om vår ærede motpart denne gang hadde forsonet seg med at de måtte ha utslag. Jeg minner om det som var mange tankekors og problemer ved forrige tariffoppgjør – og som vi sikkert også vil møte igjen om et år – er at den typen ordninger som så og si automatisk skal gjøres gjeldende, er noe arbeidsgiverne ikke er glad for. Derfor er det desto viktigere at vi følger opp garantiordningene ut fra de forskjellige formuleringene som er i dem ved denne korsveien.

I Handel og Kontor hadde vi, i likhet med mange andre forbund, erfaring for at tidligere modeller hvor det ikke var generelt tillegg, var det noen som falt mellom alle stoler, og da var det noen som fikk null i tillegg. Om ikke det var de aller lavest lønte, så var det medlemmer innenfor våre forbund med en ikke altfor høy inntekt, og som i alle fall etter mine begreper ville komme inn under begrepet «midlere inntekter».

Nå er det viktig i denne forbindelse at vi tar de utfordringene som ligger i de lokale forhandlingene, og at vi i forbundssammenheng følger opp det som nå skal skje på arbeidsplassene. Vi har fått en forsterkning i og med at det understrekes at det skal være reelle forhandlinger, selv om en altså har ulike bestemmelser i de enkelte avtaler. Det er også viktig at vi følger opp dette med unntak. Selv om det denne gang ikke er slik at det skal godkjennes av de respektive forbund, så må vi være klar over at en avtale på dette området forutsetter at arbeidstakerne har vetorett. Hvis ikke de vil ha dette, blir det ikke noe av unntakene. Det krever informasjon fra vår alles side, slik at en er oppmerksom på det som skal skje på den enkelte arbeidsplass. Her må vi fra de respektive forbund selvsagt følge opp med informasjon, men også med tilstrekkelig beredskap til rådgivning underveis under slike forhandlinger.

Når det gjelder hva NHOs hovedstyre foretar seg, er jeg enig med Yngve i at vi må følge opp dette. La meg komme med noen

eksempler på hva Hovedstyret har sendt ut av informasjon, for det sier litt om typen av informasjon de velger å gå ut med som veiledning i anledning bedriftenes lokale lønnstillegg. Det er at ved slike forhandlinger og drøftelser så bør en tilfredsstillende avkastning på sysselsatt kapital ligge rundt 16 prosent. Rentabilitet på bedriftens totale balanse ca. 15 prosent. Tilfredsstillende egenkapital bør være minst 30 prosent. Selv om det står *bør*, er det også klart at det er retningsgivende for de bedriftene dette gjelder.

Der hvor det er gode resultater, skal man også ta hensyn til de negative virkninger lønnstilleggene i en bedrift kan ha for andre bedrifter. Det er også ting som er egnet til å se litt nærmere på. Da kommer det som noen av forbundene tok opp under forhandlingene, den utstrakte bruken av engangsbeløp ved forrige tariffrevisjon. Her peker man på at engangsbeløp i stedet for regulære lønnstillegg vil kunne redusere negative virkninger.

Hvis man har muligheter for det i de bedriftene som ikke tilfredsstiller de økonomiske resultatkrav, men som likevel finner å ville gi lokale lønnstillegg, så skal man altså lage omforente planer og følge opp i selve bedriften. Det er jo nytt at en peker på at en kan gi tillegg. Der hvor det er underskudd eller klart svak økonomi, bør en overveie lønnsnedsettelse. Det er jo egentlig relativt dramatisk språkbruk.

Jeg vil i tilknytning til det jeg har sagt fremme et forslag som jeg håper får tilslutning. Forslaget lyder:

«Representantskapet ber LOs administrasjon om snarest å gjennomgå NHOs hovedstyres vedtak og informasjon til landsforeningene, med anbefaling av veiledning for bedriftens lokale lønnstillegg.

Videre ber Representantskapet om at LO sender informasjon til forbundene om saken og utarbeider en «motmelding» til klubbene/de tillitsvalgte til hjelp ved de lokale forhandlingene.»

Det er selvsagt ikke slik at vi ikke skal være aktive fra forbundenes side, men dette er det vel absolutt grunn til å se i sammenheng.

– Jeg nevnte at vi hadde behov for å vite hvordan det hadde gått, behov for protokoller under forhandlinger og meklingen, fordi motparten ikke trodde det var så mange som ikke fikk tillegg. Det har det vært viktig å kunne dokumentere. Jeg vil også nå utfordre alle forbund til å få fram protokoller fra forhandlinger lokalt. Det er viktig at vi foran Hovedavtaleforhandlingene

ne til høsten ruste oss skikkelig, slik at vi ser hvordan det går og hvor sterke rettigheter de tillitsvalgte i realiteten har på den enkelte bedrift. Det gjelder innsyn, regnskap, økonomiforståelse, det gjelder de kursene vi har – i enkelte tilfeller mangel på kurs. Hva er det behov for, hvem lykkes, hvem lykkes ikke? Her er det viktig at vi er realistiske og at vi får noe vi kan legge på bordet når vi vil kreve forsterkede bestemmelser i Hovedavtalen. I alle fall vil det bety at vi lettere kan komme fram med tingene under forhandlingene.

– Da gjenstår det bare for meg, ved siden av å anbefale forslaget, å si at resultatet av dette utfordrer oss til å utvikle medbestemmelsesretten til en aktiv medstyring i den enkelte bedrift. Den utfordringen, kamerater, den skal vi ta.

– *Gunnar Nilsen, Fellesforbundet:* – Det er en viktig oppgave for oss alle å støtte det norske forhandlingssystemet. På dette området bør vi ikke tilpasse oss det som skjer internasjonalt, selv om det skjer i Sverige. Vi er også i den situasjon at selv om vi denne gang ikke fikk et lavtlønnstillegg, kan vi nok forvente at arbeidsgiverne nettopp angriper på dette området, og da ikke i form av at man nekter å gi lavtlønnstillegg. Det som står for hugg i årene som kommer nå er de garantiordningene vi har. Dem må vi alle være enige om at vi skal slå ring rundt.

Så er jeg selvsagt opptatt av den lokale forhandlingsretten. Jeg hadde ansvaret for den største overenskomsten på privat side med lokal forhandlingsrett, den overenskomsten som institusjonaliserte dette. Fra vår side spør vi: Hvorfor ble det gitt 60 øre til de grupper som har lokal forhandlingsrett og 1 krone til de som ikke har det? Det finnes jo ingen begrunnelse for det, annet enn at noen har fått en eller annen fiks ide om at slik skal det være. Det er faktisk enda verre at dette skjer i et mellomoppgjør, hvor man skal se på pris- og lønnsglidningen som har vært i perioden.

– Derfor er det viktig hvilke signaler som nå blir gitt før de lokale lønnsforhandlingene kommer i gang. Jeg vil da spørre: Betyr dette at de bransjer som har fått 1 krone er vurdert til å kunne ha en lønnsevne som ligger 40 øre over de som har lokal forhandlingsrett? Betyr det f.eks. at teko-bransjen har bedre lønnsevne enn verkstedindustrien? Ved hovedoppgjøret i 1992 opplevde vi at arbeidsgiverne prøvde å legge tolkninger for å gi lokale lønnstillegg som i stor grad ville umuliggjøre forhandlingene lokalt.

Heldigvis seiret fornuften lokalt, om ikke sentralt, slik at

lokale forhandlinger stort sett kunne gjennomføres. Nå sa Yngve at NHO trakk tilbake det de gikk ut med, men de trakk det tilbake gjennom en pressemelding. Pressemeldingen ble ikke engang distribuert ut til arbeidsgiverforeningens medlemmer, og disse argumentene ble brukt etterpå rundt ved de lokale forhandlingene. Heldigvis finnes det arbeidsgivere som får lov til å tenke lokalt. Det irriterer vel kanskje Karl Glad og ledelsen i NHO at det fortsatt finnes slike arbeidsgivere. Den lokale forhandlingsretten i overenskomstene vil NHO helst gjøre sentral.

– Vil LO sørge for at NHO og deres landsforeninger ikke prøver å mistolke seg vekk fra det grunnlaget som er lagt for de lokale forhandlinger i de berørte overenskomster? I den forstand synes jeg Sidsel Baucks forslag var bra.

Hallstein Sjøvoll, Fellesforbundet, ville gjerne følge opp det Gunnar Nilsen sa avslutningsvis når det gjelder lokale lønnsforhandlinger, både generelt og måten NHO går ut og presenterer forhandlingsresultatet på. – Dette ble tatt opp i det representantskapsmøtet som fastslo retningslinjene for kravene, og hvor det ble vist til den situasjonen vi hadde i 1992.

– Vi kan i alle fall registrere at i den informasjonsavisen som Prosessindustriens Landsforening gir ut til sine bedrifter, har man på fire områder lagt inn politiske holdninger under orienteringen om mellomoppgjøret nå i 1993. Man kan vel si det er en fordekt oppfordring om å ta opp med klubbene å avstå fra det lokale tillegg. Man har sogar tatt inn et eget punkt under overskriften «Tariffoppgjøret 1993» som har med lavtlønnstillegg å gjøre, hvor man har et helt avsnitt som viser hvor ødeleggende lavtlønnstillegg er for Mor Norge.

– Det burde være helt unødvendig, for det er ikke noe som står i Riksmeglingsmannens møtebok og den protokollen som ble opprettet i så måte.

– Man har også sagt at sykefraværprosjektet skal føres videre, men har samtidig tatt inn som et eget avsnitt at NHO står fritt til å arbeide for en bedre tilpasset sykelønnsordning. Jeg går ut fra at det ikke er antallet egenmeldingsdager man vil ha opp, det er andre ting man mener.

Noe som skapte veldige reaksjoner innenfor f.eks. papirindustrien, var det som ble sagt om at man skal utarbeide informasjonsmateriell om den økonomiske situasjon. I 1990 startet man med den internasjonale situasjon, for så å ta Norges situasjon, og så tok man deretter situasjonen i bransjen. Det er klart at dette skapte betydelig problemer for tillitsmennene ute som

innledningsvis skulle høre på alt dette. Det er ikke alle bedriftene som er like store, og det er ikke alle som er like eksportrettede. Det er klart at det kan være vanskelig å ta hele ansvaret for den internasjonale situasjon inn over seg på en bedrift et eller annet sted i Norge.

Dette gjaldt Prosessindustriens Landsforening. Det står vel egentlig ikke noe tariffstridig i det, men det gir budskap om deres holdning.

Så gikk direktør Per Jæger i Byggindustriens Landsforening ut i Aftenpostens aftennummer, hvor han er sitert slik at han forutsatte at det ikke gis lokale tillegg innenfor byggindustrien. Dette tok vi fatt på umiddelbart og skrev et brev til Landsforeningen, men vi kan nå konstatere at vi enda ikke har fått noe svar om at vi har den samme forståelsen av overenskomstteksten og av det punktet som omhandler lokale lønnsforhandlinger i Riksmeglingsmannens møtebok.

Arbeidsgiverne er veldig sjølsikre og kjører beinhardt rent politisk på alle ordningene. Vi forutsetter fra vår side at de forholdene jeg har nevnt blir tatt opp, og i så måte er det i dag et brev opp på vei til LO. Det er viktig at det følges opp og at resten av oppgjøret blir gjennomført i den ånd som jeg går ut fra begge parter ønsker.

Anders Skattekjær, Norsk Grafisk Forbund: – Gjennomslag for prinsippet om generelt og sentralt tillegg også for de med lokale forhandlinger er avgjørende for at Grafisk står bak dette forslaget. Men jeg vil komme med noen kommentarer: I forkant av tariffoppgjøret i 1992 var det et utvalg med representanter fra LO og NHO som gikk igjennom erfaringene fra de senere års tariffoppgjør. I noen av disse beskrivelsene tas spørsmålet opp om man i det hele tatt skal gi tillegg sentralt for dem med lokal forhandlingsrett, uten at det var anført presiseringer, eventuelt anmerkninger, fra LOs side. Når man da i 1992 ikke fikk et generelt tillegg i disse områdene, er vi ikke overrasket over at NHO forsøker å videreføre det utgangspunktet inn i 1993.

– Jeg har et spørsmål i forbindelse med Riksmeglingsmannens møtebok, II.

Forbundet har reist spørsmål til LO om de begrepene som er brukt der.

I punkt A står det følgende: «Arbeidstakere uten lokal forhandlingsrett skal ha krone 1». I punkt B: «Arbeidstakere med lokal forhandlingsrett skal ha 60 øre.» Det står ingenting i møteboka om overenskomstområder. Det har jo vært en benev-

nelse som har vært brukt tidligere. I Yngves redegjørelse understreket han overenskomstområder uten forhandlingsrett og overenskomstområder med lokal forhandlingsrett. Da forlater man prinsippet om arbeidstakeren har normallønn kontra lokal forhandlingsrett eller om arbeidstakeren har det motsatte.

I Grafisk har vi overenskomster der lærlingene er uten lokal forhandlingsrett. De følger normallønnssetser, mens de øvrige har en lønnsutvikling basert på lokal forhandlingsrett. Da har vi fått to-tre ulike svar. Min forbundsleder mener at lærlingene skal ha 1 krone, Yngve sier at lærlingene skal ha 60 øre. I og med at vi har dette representantskapsmøte i dag, vil vi gjerne få en kommentar til dette. Skal de ha 1 krone eller 60 øre? Skal det følge individet eller overenskomstområder?

- Jeg vil også ta opp en understreking Yngve gjorde ifølge møtebokas punkt III, annet ledd: «Lokale forhandlinger skal føres mellom de stedlige parter og skal være reelle.» Vår erfaring er at man gjerne har møter og at arbeidsgiver fastsetter et eventuelt resultat. Men i og med understrekingen fra Yngves side, vil jeg reise følgende spørsmål: Er det en politisk understreking eller er det en realitetsforandring som vi kan ta hensyn til her? Jeg tenker på hvis man blir uenige i forhandlingene.

- Det siste punktet jeg da vil anføre er hvordan man leser tekst, hvordan man oppfatter ting og hvilke erfaringer en har når det gjelder overtid. Jeg var en av dem som tok til orde for å sette overtidsspørsmålet på dagsorden ved mellomoppgjøret i 1993, fordi vi så en utvikling med flere i ledighetskøen og færre hender som hadde mer arbeidstid og mere inntekt bl.a. på grunn av økt overtidarbeid. Det står i punkt 2 på side 5: «....foretar en gjennomgang av bemanningssituasjonen, arbeidstidsordninger og utsiktene fremover, med sikte på få en mest mulig naturlig bemanning i forhold til bruken av overtid».

Vi har erfart at man ofte lager veldig sosialt ugunstige arbeidstidsordninger som reduserer overtiden. Jeg er ikke primært opptatt av å få en overtidsreduksjon når betalingen er dårligere ordninger. Mitt utgangspunkt er at i arbeidsfordelingspolitisk sammenheng må man på det grunnlaget vurdere å sette igang tiltak for å få flere i arbeid.

Jardar Hendricksen, Østfold fylke: - Jeg synes at dette forhandlingsforslaget inneholder elementer som jeg har vondt for å akseptere. Det er en gjentakende situasjon at det ligger et angrep på den lokale forhandlingsretten. Jeg har inntrykk av at de som forhandler ikke egentlig vet hva lokal forhandlingsrett

innebærer. Den påstanden tør jeg stå på.

- Det som ligger i kortene nå, betyr i utgangspunktet at en god del arbeidstakere i mindre og mellomstore bedrifter ikke vil få noe mer enn 60 øre i tillegg. Selv innenfor våre egne rekker er det enkelte som tror at når en har lokal forhandlingsrett, så får man både i pose og sekk. Jeg tror resultatet vil bli at vi ikke får et kremmerhus engang. Vi opplevde under forrige oppgjør at vi hadde store problemer med å forklare medlemmene hvorfor de skulle få mindre enn de andre? Koster det mindre for oss å leve, ble vi møtt med ute blant medlemmene.

Det hjelper ikke hvor mange flotte formuleringer det står i denne protokollen. Erfaringene tilsier at arbeidsgiversiden og NHO verken har vilje eller evne til å forholde seg til det som står i protokollen. Det står så vakkert under punkt 3 at det skal være reelle forhandlinger. Hvorledes kan vi føre reelle forhandlinger når de tillitsvalgte ikke engang får reelle opplysninger om den økonomiske situasjon i bedriften. Dette er en gjennomgående tendens som bare blir mer og mer vanlig. Slik er hverdagen for våre tillitsvalgte, hvor de egentlig er mest opptatt av å prøve å få beholde flest mulig av sine arbeidskamerater innenfor portene. Å redusere kostnadene i en bedrift, det er å redusere antall ansatte på «gølv».

I forhandlingsforslaget står det en pasus om at det skal være mulig å avtale at lokale tillegg ikke skal gis. Dette er også et press på de tillitsvalgte som betyr at de vil bli stilt overfor en situasjon hvor de kanskje får vanskeligheter med å kreve det tillegget som er forutsatt fra sentralt hold.

- På bakgrunn av de prinsippene som er nedfelt i protokollen, er jeg redd for at dette vil bli en prinsipiell gjenganger i fremtidige tariffoppgjør. Jeg har heller ikke noen tro på den formuleringen som står på side 5, hvor LO og NHO er enige om å pålegge begge parter et ansvar for å redusere overtidsbruken. Det som er en kjensgjerning er at de reduserer bemanningen, og på den bakgrunn øker de overtidsbruken. NHO gjør ingenting i den situasjon? De har ingen vilje eller makt til å pålegge sine parter å følge opp intensjonene i protokollen.

- Jeg kan således ikke anbefale det fremlagte forslag.

Olav Lindrupsen, Fellesforbundet: - Frustrasjonen i medlemsmassen har etter hvert blitt veldig stor. Vi har allerede sett tilløp til utmeldelser, fordi man finner at LO ikke har ivaretatt medlemmenes interesser.

Grunnlaget for det er egentlig å finne i møtebokas side 2, der

man har anbefalt det som står under punkt 2: «På bakgrunn av bedriftens økonomiske situasjon....». Der mangler det vesentlige for at LO skal kunne sies å være en arbeidstakerorganisasjon og medlemmenes organisasjon. Det burde ha stått: «På bakgrunn av bedriftens og medlemmenes økonomiske situasjon». Så lenge det ikke står, oppfattes LO blant medlemmene til ikke å være en arbeidstakerorganisasjon lenger. Dette er egentlig det store tankekorset.

Dette har også sammenheng med spørsmålet om overtidbruken. Medlemmenes økonomiske situasjon er ikke blitt ivarettatt ved dette oppgjøret. Dermed brukes overtid, fordi medlemmene er nødt til å bruke overtid for å overleve. Sidsel Bauck etterlyste protokoller om lønnsnedslag. Slike protokoller skrives ikke. Man får det direkte på lønsslippen. Jeg kan dokumentere flere tilfeller i løpet av det siste halve året med opptil 35 kroners nedslag pr. time.

– Politikerne har også gått inn i dette lønnsoppgjøret. Det forbauset meg spesielt da jeg så Høyres innblanding i lønnsoppgjøret, der de ville bestemme hvordan vi skal ta ut våre lønnstillegg. Jeg oppfattet det slik at da de kritiserte Regjeringens inntreden på banen med 50 mill. kroner til AFP-ordningen, var man spesielt opptatt av likhet mellom de organiserte og de uorganiserte og mellom offentlig og privat sektor. Man skal jo ta alt i beste mening og på en positiv måte. Jeg tolker derfor Høyres utsagn slik at de ønsker den form for likhet at de nå er villig til over offentlige budsjetter å betale når vi må ha permisjon for å delta i militærtjeneste, repetisjonsøvelse o.lign., som en del har i sine tariffavtaler. Dette for å få likhet i overenskomstene.

– Det som har skapt mest problemer når det gjelder å anbefale forhandlingsresultatet, er det som dette Representantskapet la til grunn da vi diskuterte kravene i februar måned. I den diskusjonen vi da hadde, lå det vel helt klart at noe av det primære ved oppgjøret burde være et lavtlønnstillegg. Nå kan man selv sagt si at et flatt kronetillegg gir prosentvis mere til de lavest lønte, men det var vel egentlig ikke det vi hadde i tankene da vi gikk herfra dengang. Det lå vel egentlig i kortene at vi sterkt skulle forsøke å få til et ekstra tillegg til de lavest lønte. Det er altså ikke innfridd, og det er det som vanskeliggjør å stemme for dette forslaget. Jeg vil derfor lytte mere til debatten her før jeg tar mitt endelige standpunkt.

Lillian Olsen, Norsk Arbeidsmandsforbund: – Når jeg tar ordet, er det fordi det er en del uklarhet omkring AFP-ordning-

en, som mange med meg er interessert i å vite noe mere om. Jeg synes det er veldig fint at det nå ser ut til at AFP-ordningen kommer til å gå i orden fra fylte 64 år, men jeg kan ikke unnlate å komme med et aldri så lite hjertesukk. Det gjelder de mange deltidsansatte, som jeg har forstått ikke kommer med i ordningen fordi de tjener for lite og har for kort arbeidstid. Såvidt jeg forstår, må man ha en inntekt tilsvarende 2 G for å bli med i ordningen. Det vil igjen si at mange deltidsarbeidere ikke får ta del i ordningen av den grunn. Det er jo nettopp blant deltidsansatte, med til dels belastende arbeid og mange som blir rammet av belastningsskader, hvor det er behov for å kunne gå av tidligere og få litt kompensasjon for det.

– Nå er det ikke noe nytt at deltidsarbeiderne faller utenom ordninger som blir forhandlet fram av LO og NHO. Det gjelder bl.a. sluttvederlagsordningen, som er begrenset av timeantall. Kongressen i 1989 vedtok i den forbindelse enstemmig et forslag om at sluttvederlagsordningen skulle gjøres gjeldende for alle, uansett arbeidstid – etter forslag fra Handel og Kontor. Forslaget ble dengang oversendt Sekretariatet. Jeg synes egentlig at det samme kravet må kunne stilles i forbindelse med AFP-ordningen. Jeg tillater meg derfor å foreslå:

«Forslag som bes oversendt Sekretariatet»

«LO vil arbeide for å utrede AFP-ordningen til også å gjelde deltidsansatte – uansett arb.tid/lønn».

Einar Hysvær, Sekretariatet: – Jeg hørte på Gunnar Nilsen, og det minner meg om det jeg vil kalle den gamle Jern- og Metall-arrogansen som jeg opplevde på Kongressen i 1981, etter at vi hadde fått garantiordningen, og vi hadde rokket lite grann ved den gamle, tradisjonelle lokale forhandlingsretten i verkstedindustrien. Vi møter den samme arroganse når Jardar Henriksen skal fortelle sine kolleger i alle andre forbund at det er bare de som vet hva lokal forhandlingsrett er. Underforstått – vi som kommer fra verkstedindustrien – det er vi som kan og vet.

– Når det gjelder bestemmelsen om å gi 60 øre også til de som har lokal forhandlingsrett, så er det et faktum at det er svært mange som har tariffbestemmelse om lokale lønnsvurderinger, men i virkelighetens verden finnes det massevis av små bedrifter som har fantastisk vanskelig for å få til noe på det lokale plan, bl.a. på grunn av størrelsen på bedriften, selv om det er aldri så mye bestemmelse om det i tariffavtalen. Det er den erkjennelsen som gjør at LO-fellesskapet lager slike ordninger.

Vi er jo primært i utgangspunktet ikke interessert i dette. Vi

krevde et generelt tillegg + et ekstra lavtlønnstillegg på bedriftsnivå. Det kravet var selvsagt absolutt det beste, det er det ikke tvil om. Hadde vi fått til det, hadde vi selvfølgelig stemt for det. Men den realistiske situasjonen som jeg måtte ta standpunkt til, sammen med mange andre, var at vi sto overfor en motpart som ikke ville gi generelle tillegg, og ikke ville gi lavtlønnstillegg overhode. Når vi da gjennom Riksmeklingsmannen fikk forståelsen av hva som var situasjonen akkurat i det øyeblikket vi skulle avslutte meklingen, inneholdt skissen meklingsmannen la fram et generelt tillegg. Da vi hadde fått gjennomslag for prinsippet om generelt tillegg, var det vanskelig å si nei til dette. Hadde vi da stemt nei, hadde det blitt streik.

Jeg føler at alle som sitter her og representerer medlemmene ute i en eller annen situasjon har stått overfor en forhandlings-situasjon i forbundsvise forhandlinger, og vet at man må ta standpunkt til hvorvidt man skal ta folk ut i konflikt eller ikke. Stilt overfor et slikt valg, tilsa min samvittighet at jeg måtte si ja. Vi sto like foran et landsmøte, og jeg kunne selvsagt kommet til landsmøtet og sagt at jeg stemte imot, men det ville ha vært en demonstrasjon. Jeg ville ikke ha vært ærlig hvis jeg hadde gjort det.

Til kollega Sidsel Bauck vil jeg si, at du må være oppmerksom på at det finnes mange, mange lavtlønte i overenskomstområder med lokal forhandlingsrett. Derfor gir vi 60 øre til den kategorien. Den gruppen som får 1 krone og som ikke har lokal forhandlingsrett, er ikke en entydig lavtlønnsgruppe. Det er mange innenfor disse områder som har relativt høy lønn. Jeg tror jeg med god samvittighet kan anbefale Representantskapet å stemme for det som foreligger.

Odd Løvlibråten, Oppland fylke: – Jeg beklager at vi ikke fikk til lavtlønnstillegg. Det forbeholder jeg meg retten til å si på bakgrunn av den debatten vi hadde i Representantskapet 9. februar i år.

Jeg stiller også spørsmål ved AFP. Yngve roste Regjeringen for dens bidrag på 50 mill. kroner. Men har vi tro på at vi får flertall for det i Stortinget?

– Den formuleringen som står i Riksmeklingsmannens møtebok når det gjelder overtid, er vel også noe svak. Overtid er et syndrom som vi sliter med. Det er tross alt 65.000 årsverk som går med til det. I ett av de første møtene jeg deltok i Represen-

tantskapet, var det fra lederen sagt at vi aldri må slutte å snakke om at jobb nr. 1 er arbeid for alle.

Tore Gulbrandsen, Tele- og Dataforbundet: – I forbindelse med lønnsoppgjøret, som gjelder ganske små tillegg, så blir det prinsippene som har vært viktige i debatten.

Jeg oppfatter det slik at reelle forhandlinger uløselig er knyttet sammen med streikeretten. Derfor mener jeg at å overføre forhandlinger til et nivå uten streikerett, egentlig er å gå over til drøftinger. LO måtte true med streikevåpenet for å få til 1 krone for medlemmene. Men vi som har såkalt lokal forhandlingsrett, vi er da nødt til å få til de siste ørene uten noe våpen. Jeg synes det derfor er prinsipielt feil å overlate en del av det sentrale oppgjøret til et nivå uten et kampmiddel.

Dirigenten, *Esther Kostøl*, konstaterte at det ikke var flere representanter som hadde bedt om ordet, og LO-leder *Yngve Hågensen* fikk ordet til oppsummering av debatten:

Yngve Hågensen: – Punkt 1. Jeg sa i mitt innlegg at vi var klar over at det ikke bare var vi som sto for informasjon, men at også arbeidsgiverne gjorde det samme. Jeg sa at jeg var kjent med at de også hadde gjort det i 1993, men at det vi til da hadde sett ikke var tariffstridig, men jeg mente bestemt at vi ennå ikke hadde sett alt. Nå har vi sett litt mere. Det rundskrivet du viste til, Sidsel, fra Næringslivets Hovedorganisasjon, har vi ikke fått på bordet før nå. Jeg legger ikke noe dramatikk i det, for vi i LO sender heller ikke kopi av våre rundskriv til Næringslivets Hovedorganisasjon. Jeg har gjennomgått en brosjyre – «Pil-aktuelt» og det var ett av grunnlagene for den reaksjonen jeg kom med.

Når vi da tar for oss det Sidsel nevnte om NHOs eget rundskriv, basert på hovedstyrevedtak, så skal vi følge opp det senere i dag. Her kan jeg uten forbehold konstatere at det på et par punkter direkte er tariffstridig, og at vi som følge av det umiddelbart i dag må kontakte NHO om håndtering av ny informasjon. Jeg refererer i den anledning til et avsnitt som på to punkter er tariffstridig: «Ved forhandlinger/drøftinger om lokale lønnstillegg bør det legges betydelig vekt på bedriftens lønnsomhet. Viktige kriterier på denne vil være at bedriften både har tilfredsstillende kapitalavkastning og soliditet.» Og videre de tallene Sidsel refererte. Videre heter det: «Bedrifter med gode resultater må også ta hensyn til den negative virkningen

lønnstillegg i en bedrift kan ha for andre bedrifter.» Da vet vi alle at dette betyr at vi er på kollisjonskurs. Samtidig står det lenger ned: «Bedrifter som allerede har et meget konkurransedyktig lønnsnivå bør legge vekt på hensynet til andre bedrifter. De høyeste lønnstillegg er berettiget i bedrifter som konkurrerer internasjonalt med god lønnsomhet og soliditet, og som ikke allerede ligger på høyt lønnsnivå.»

– Da er det ikke lenger de fire kriteriene som gjelder, men direkte innblanding i lokale forhandlinger, og det som står er tariffstridig.

Når vi er ferdig med voteringen her, så skal vi innen kl. 14.00 svare Riksmeklingsmannen ja eller nei, avhengig av det vedtak Representantskapet gjør. Skulle Representantskapets svar være ja, vil vi knytte en del forutsetninger til vårt ja. Vi vil omgående kreve forhandlinger med Næringslivets Hovedorganisasjon i Riksmeklingsmannens nærvær, og pålegge Næringslivets Hovedorganisasjon omgående å gå ut med et nytt rundskriv. Det skal vi stille som forutsetning for det eventuelle ja vi måtte gi.

Den behandlingsmåten ber vi om Representantskapets tilslutning til.

– Dermed har jeg forsåvidt også kommentert det forslaget Sidsel Bauck har lagt fram. Jeg er sikker på at Sidsel er glad for at vi foreslår såpass raskt å følge opp intensjonene i hennes forslag.

– Til Gunnar Nilsen: – I denne debatten er det flere som har beklaget at vi ikke fikk lavtlønnstillegg. Det er selvsagt ikke med noe særlig glede man går til Representantskapet uten å ha et lavtlønnstillegg. Men kan vi være enige om at et lavtlønnstillegg 1/4 i virkeligheten er et forskudd på garantiordningen 1/10.

Lavtlønnsprofilen vår ligger jo hjemlet i garantiordningen. Men vi må selvsagt være klar over at der kommer det neste angrepet fra arbeidsgiverne. Uansett hvilken oppgjørsform vi tilrettelegger i framtida, så vil det være der hovedinnretningen på arbeidsgivernes angrep kommer, for det er der selve den solidariske lønnspolitikken har sin basis.

– Så spør Gunnar: Hvilke vurderinger ligger til grunn for et todelt tillegg? Har teko større lønnsevne enn verkstedindustrien? Teko får jo 1 krone mens verkstedindustrien får 60 øre. Det er to tredjedeler av våre medlemmer innenfor de områdene vi nå behandler som har lokale forhandlinger. Det er en tredjedel som ikke har det. Et likt tillegg ville anslagsvis ha gitt 75 øre til alle. Tekobransjen hadde i stedet for 1 krone fått 75 øre. Tekobran-

sjen og verkstedindustrien hadde da etter dette representantskapsmøte gått ut med samme tillegg, men med den endring at da hadde teko fått det de skulle ha, mens verkstedindustrien kunne gå i lokale forhandlinger for å få mer. Jeg er ikke så imponert over den måten å behandle tariffoppgjørene på. Jeg er klar over at det har andre sider i seg, men hvis vi er opptatt av at folk skal ha noe å leve av, så må vi tåle å se tariffsystemene i sammenheng, så lenge vi ikke rører ved retten til lokale forhandlinger.

Jeg vet, Gunnar, at du er svært opptatt av at vi ikke har rørt noe ved forutsetningene for de lokale forhandlingene, og da ventet jeg faktisk at vi hadde fått skryt for det, og ikke det motsatte. Samtidig prøver vi å ivareta Fellesforbundets øvrige overenskomster som ikke får lokale forhandlinger. Jeg hadde selvsagt helst sett at vi hadde fått et generelt tillegg til alle.

– Det Hallstein nevnte har jeg forsåvidt kommentert gjennom det jeg sa i forhold til hva vi nå skal gjøre overfor Riksmeklingsmannen og NHO. Vi må fra vår side følge opp dette med informasjon.

Til Anders: – Den første henvendelsen jeg fikk fra Norsk Grafisk Forbund gjaldt spørsmålet om vi denne gang har glemt bort lærlingene, for det står ingen ting om lærlingene i meklingsforslaget. I 1990 gjennomførte vi noe vi ikke har klart tidligere, nemlig like lønnstillegg for lærlinger, unge arbeidere og voksne arbeidere. Vi snakker ikke om ulike tillegg for voksne, lærlinger eller unge arbeidere. Når vi har fått gjennomslag for det, og det prinsipielt er knyttet til vår tariffpolitikk, så ser vi ikke noe behov for å understreke det i hver eneste protokoll.

Det ble spurt om hvilket tillegg lærlingene skal ha, det er avhengig av hvilken overenskomst de kommer inn under. Kommer de inn under en overenskomst med lokale forhandlinger, så skal de ha 60 øre, men er det slik at de kommer inn under en overenskomst uten lokale forhandlinger, så skal de ha 1 krone. I våre resonnementer var vi enige om at det måtte være den riktige holdningen ikke å ha ulike tillegg innenfor samme overenskomst. Jeg tror ikke vi konfererte med noen jurist om det – jeg tror vi var enige om at dette hørtes rimelig greit ut. Skaper det problemer i forbundet, får vi kontakte juristene, hvis vår gjennomgang var for dårlig. Jeg tror fremdeles ikke at det resonnementet var så galt, men det kan hende det ikke er juridisk holdbart. Hvis det er et problem, får vi ta en runde på det.

– Anders var også opptatt av prinsippsspørsmål knyttet til det som har med lokale forhandlinger å gjøre. Lokale forhandlinger

er hjemlet i overenkomstene. Vi har fått en utvidelse i den forstand at tidligere drøftinger om ulike holdninger til begrepet nå har skapt en likhet mellom lokale forhandlinger på den ene side, vurderinger og drøftinger på den annen side. Vi har ikke noen tariffrettslig endring ut over det. Vi kan fremdeles oppleve situasjoner med uenighet i lokale forhandlinger. Da har Tore selvfølgelig rett i den realitet at selve streikevåpenet legger vi fra oss her hvis vi slutter oss til denne avtalen, og har da ikke med det i lokale forhandlinger. Det er jo slik arbeidstvistloven tilrettelegger disse systemene, og slik vil det også være uavhengig av dette mellomoppgjøret.

Jardar sa at vi som forhandlere ikke skjønner hva vi driver med. Det gjelder nok i en del tilfeller, men litt fleipete vil jeg si at det gjelder jamen deg noen ganger også. Du blander kortene litt du også. Det er nemlig slik at uansett hvor gode formuleringer vi har, så vil det være slik som du beskriver, at det er bedriftens økonomiske virkelighet som gjelder. Jeg er enig med deg i at mange av de tillitsvalgte vurderer situasjonen dithen at arbeidsplassen er viktigere enn tilleggene. Jardar, det er derfor vi har akseptert punkt 2. Vi må nemlig gi de tillitsvalgte den tillit til egen bedrift at de vurderer om de best ivaretar sine arbeidsplasser og interesser ved å ta imot tillegget eller la det være. Nettopp fordi din egen argumentasjon er avgjørende når du sier at vi er mere opptatt av arbeidsplasser enn hva oppgjøret gir. Ja, hvilken mulighet hadde de til å påvirke det hvis ikke den pasusen hadde vært der.

Til Olav vil jeg si: Punkt 2 har et lite mellomledd, hvor det står: «Det er en forutsetning at eventuell enighet ikke skal medføre avlønning i strid med overenskomstens lønnsbestemmelser». For de fleste områdenes vedkommende er dette særs viktig, men vi har også lønnsstatistikk som viser at dette ikke fungerer særlig bra innenfor bygningsbransjen. Derfor tok jeg forbehold, Olav, men samtidig følte jeg gjennom det du sa at jeg måtte minne om den mellomformuleringen.

Til Lillian vil jeg si at det forslaget du tok opp vedrørende AFP, håper jeg Representantskapet vil slutte seg til oversendes Sekretariatet, slik at vi hele tiden kan ta med oss intensjonene som ligger i å få ordningene best mulig også for de som er deltidansatte.

Enkelte sier at overtidsavsnittet er for svakt. Det er en del som er i den situasjon Olav beskrev, at de har økonomiske problemer og gjerne vil jobbe overtid. Jeg synes vi skal erkjenne virkeligheten på en slik måte at vi ikke bruker moralens peke-

finger overfor dem som jobber overtid. Det er noen som gjør det fordi de må – av økonomiske grunner. Men det er også noen som må fordi arbeidsgiveren krever det, for det er en billigere løsning enn å ansette folk. Hvem er det som har best oversikt over hvordan overtiden fungerer – begrunnelsen for det, omfanget av det, våre medlemmers reaksjon på det? Er det LO og NHO, er det Arbeidsdirektoratet eller er det de som er ansvarlig for arbeidsmiljøloven? Nei, vi må erkjenne at de som har best oversikt over bruken av overtid er bedriftens ledelse og tillitsvalgte. Det hjelper ikke hvor gode og sterke formuleringer vi bruker. Her krever vi konkret at det skal foretas en gjennomgang av det – og her må vi som tillitsvalgte ta ansvaret for det. Vi kan ikke skrive oss bort fra det. Formuleringen vi har fått nå er klart forsterket i forhold til det som sto i meklingsforslaget av 1992.

Odd stilte spørsmål ved om Regjeringen vil få flertall i Stortinget for bidraget på 50 mill. kroner til AFP. Både Kristelig Folkeparti og SV har etter at Regjeringen ga sin tilslutning til dette, offentlig har sagt at de vil støtte et forslag fra Regjeringen. Og i den grad det er grunn til å tro at de også står ved det når saken kommer til Stortinget, så skulle det være flertall for det.

Odd nevnte også at jeg hadde sagt at vi aldri skulle slutte med å si at full sysselsetting er jobb nr. 1. Det håper jeg vi registrerte alle sammen. Det forslaget som ligger på bordet har det i seg at det klarer å videreføre kjøpekraftsutviklingen for de lavtlønte. Vi klarte nesten også det for våre øvrige medlemmer. Tar vi for oss den rentenedsettelsen vi har ropt på gjennom mange år, og som vi har sagt har voldsomt stor betydning for folks kjøpekraft, så blir det en forbedring for våre medlemmer. Gjennom en sann håndtering klarer vi samtidig å forbedre konkurransevnen mere enn vi har gjort på mange år for norsk næringsliv, og dét er det beste vi kan bidra med. Å ivareta medlemmenes kjøpekraft på den ene side og på den annen side legge grunnlaget for en konkurranseforbedring, gjør at vi står atskillig sterkere i våre krav, både overfor Regjeringen, Stortinget, og ikke minst arbeidsgiverne, når det gjelder vårt overordnede krav – alles rett til arbeid.

I og med at dette er det siste representantskapsmøtet i denne kongressperioden, og at det er Representantskapet som har med tariffpolitikken å gjøre, ber jeg om å få avslutte med noen tall. Det gjelder beregnet årslønnsvekst i prosent for noen grupper i kongressperioden. I privat sektor har vi NHOs statistikker å

bygge på. Vi har kollektivt vedtatt at dem er vi sinte på, men vi har ikke noe annet å forholde oss til. For arbeidere i industrien – fra 1989 til 1993 – inklusive dette mellomoppgjøret og de tallforutsetninger som foreligger for det, vil gjennomsnittlig reallønnsvekst – dvs. lønnsvekst korrigert for prisstigning – være 2,8 prosent. For industrien er den følgende for de respektive år: 1989-90 5,6 prosent, 1990-91 4,8, 1991-92 3 prosent, 1992-93 beregnet til 2,4, hvilket for perioden under ett gir en samlet nominell vekst på 16,7 prosent. Prisstigningen har i samme periode vært 13,5, hvilket gir en reallønnsvekst på 2,8 prosent. Tar vi for oss enkelte områder, så er det spredning her. For først å gå rett på en vanskelig gruppe: Jeg sa gjennomsnitt 2,8 prosent. For byggebransjen er tallet minus 7 prosent. Går vi på andre, er det for landtransport 2,2 prosent, funksjonærer i NHO-bedrifter 5,2 prosent, varehandel 5,5, hotell og restaurant 5,2 prosent, statsansatte 3,9 og kommuneansatte 2,2 prosent. Med unntak av byggebransjen, har vi hatt en positiv reallønnsvekst i gjennomsnitt for våre grupper. Jeg skal ikke plage dere med hva dette betyr i kjøpekraftsforbedring, men det er ikke ubetydelig. Vi har vært moderate. Vår holdning innebærer at vi har tatt et ansvar som har hatt betydning for mange års økonomiske politikk. Det gir oss en særstilling blant andre land i både å reise krav om full sysselsetting, medvirke til det, og i samarbeid med positive krefter i samfunnet ha et grunnlag for å gjøre det. Men dette med moderasjon har ofte virket som om vi har stjålet fra lommeboka til våre medlemmer. Det er ikke slik. Innholdet i lommeboka har blitt større. Kombinert med at vi har klart det andre ikke har klart, å bevare det sosiale sikkerhetsnettet. Det er vedtak gjort her i Representantskapet som er grunnlaget for en slik tariffpolitikk, og idet jeg så sterkt jeg kan anbefaler Representantskapet å slutte seg til det fremlagte forslag hva angår mellomoppgjøret 1993, så sier jeg samtidig at da legger dere grunnlaget for en slutføring av en tariffpolitikk for denne perioden som jeg synes vi ikke har noen grunn til å skamme oss over.

Dirigenten, *Esther Kostøl*, takket LOs leder for oppsummeringen av debatten.

VOTERING:

Dirigenten: – Sidsel Baucks forslag gjelder NHOs hovedstyrevedtak og vår oppfølging av det. – Yngve har i sin oppsumme-

ring gitt det en positiv behandling, og vi anmoder Representantskapet om å slutte opp om forslaget, og at det oversendes Sekretariatet til videre oppfølging.

VEDTAK: Enstemmig vedtatt.

Deretter tok *dirigenten* opp forslaget fra *Lillian Olsen*, med innstilling om at det oversendes Sekretariatet.

VEDTAK: Enstemmig vedtatt.

Dirigenten: – Jeg ber om at Representantskapet har Yngves prosess i tankene når det nå skal stemmes over hvordan vi skal forholde oss overfor meklingsmannen og NHO når det i løpet av dagen skal gis et svar på Riksmeklingsmannens møtebok. – Jeg tar med dette opp Sekretariatets innstilling om at det anbefalte meklingsforslag godkjennes.

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 1 stemme.

AVSLUTNING:

Yngve Hågensen: – Det gjenstår da bare for meg på vegne av Sekretariatet å takke for debatten og takke for den tilliten som ligger i det vedtak som er gjort. Dette er det siste møte i denne kongress-perioden. Fra Sekretariatets side vil jeg gjerne gi uttrykk for at vi synes Representantskapet har tatt sin oppgave på vegne av LO på en særs skikkelig og ordentlig måte. Det synes vi det er riktig å ta med oss ved denne anledningen.

– Idet jeg ønsker alle vel hjem, hever jeg møtet og sier takk for i dag.

NAVNELISTE

Følgende representanter møtte:

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:
Jørgen Skeie, May Anne Nordby, Arild Arnås.

Norsk Arbeidsmandsforbund:
Anders Bjarne Rodal, Audun Åsebø, Odd Gunnar Brøto Braaten, Lillian Olsen, Endre Øygarden, Stein Åros.

Norsk Barnevernpedagogforbund:
Bjørn Christiansen.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:
Anders Kristoffersen, Helge Tystad.

Fellesforbundet:
Håkon Nilsen, Hallstein Sjøvoll, Gunnar Nilsen, Kjell Røttereng, Svein Hille, Arvid Eikeland, Anne Marie Pettersen, Tor Schwenke, Tor Kværne, John Erik Ullestad, Aage Andersen, Olav Lindrupsen, Kåre Leira.

Norsk Fængselstjenestemannsforbund:
Roar Øvrebø.

Norsk Grafisk Forbund:
Anders Skattkjær, Roger Andersen, Sven Hugo Johansson.

Handel og Kontor i Norge:
Sture Arntzen, Karin Torp, Lillian Karlsen, Kåre Nesset, Jone Handeland, Sven-Ole Flensburg, Annelise Nielsen, Bjørn Seim.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:
Else-Britt Hauge, Solfrid Johansen.

Norsk Jernbaneforbund:
Knut Svardal, Tor Dahl, Magnus Kalstø.

Norsk Kantor og Organistforbund:
Ivar Mæland.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:
Olav Støylen, Birger Blomkvist, Ole Willy Strandhagen, Paul Johansen, Helge Carlsen, Alf Mellemseter.

Norsk Kommuneforbund:
Jan Skogmovik, Eva Vida Berg, Odd Strand, Aud Ljødal, Gudrun Viken, Jan P. Nilsen, Finn Bærland.

Norsk Lokomotivmannsforbund:
Roar Nyheim.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:
Jonny Hagen, Leif Lund, Rigmor Andersen, Marit Eilertsen, Henrik Ravndal.

Norges Offisersforbund:
Peter A. Moe.

Norsk Postforbund:
Jan Inge Kvistnes, Olav Holmen, Thorolf Stephensen.

Den Norske Postorganisasjon:
Ingeborg Sætre.

Norsk Sjømannsforbund:
Anna Kvithyll.

Norsk Sosionomforbund:
Oddrun Remvik.

Tele- og Dataforbundet:
Helge Moen, Kirsti Kolaas, Tore Gulbrandsen.

Norsk Tjenestemannslag:
Torkel Eggen, Brit Renngård, Klaus Halvorsen, Tor-Arne Solbakken, Unni Karlsen.

Norsk Transportarbeiderforbund:
Arne Semmerud, Liv Berit Johnsen.

Norsk Vernepleierforbund:
Mariann Bakken.

FYLKENES REPRESENTANTER:

Østfold Fylke:
Jardar Hendricksen.

Akershus Fylke:
Berit Lynnebakken.

Hedmark Fylke:
Aud Marit Pettersen.

Oppland Fylke:
Odd Løvlibråten.

Buskerud Fylke:
Alf Ragnar Andersen.

Vestfold Fylke:
Kjeld Pedersen.

Telemark Fylke:
Kari Lunde.

Vest-Agder Fylke:
Magne Raamundsen.

Rogaland Fylke:
Svein Fjellheim.

Sogn og Fjordane Fylke:
Edel Karin Leteng.

Møre og Romsdal Fylke:
Øystein Holsæter.

Sør-Trøndelag Fylke:
Bjarne Saltnes.

Nord-Trøndelag Fylke:
Kari Steen.

Troms Fylke:
Erling Pedersen.

Sekretariatet:
Yngve Hågensen, Esther Kostøl, Jan Kr. Balstad, Arnfinn Nil-
sen, Gunnar Grimnes, Kjell Bjørndalen, Kjell Martinsen, Sid-
sel Bauck, Arthur Svensson, Liv Nilsson, Einar Hysvær, Terje
Moe Gustavsen, Jan Werner Hansen.

Vararepresentanter til Sekretariatet:
Evy Buverud Pedersen, Liv Undheim, Tore Lundberg, Mag-
nus Midtbø, Erling Oen, Arild Øynes.

Fagorganisasjonens Funksjonærgruppe:
Ann-Cathrin Zalachas.

Arbeidernes Opplysningsforbund i Norge:
Nils Totland.

Revisjonsutvalget::
Trygve Johnsen, Bente Halvorsen, Harald Sjom.

DISTRIKTSKONTORENE:

LOs Distriktskontor – Østfold:
Rolf Thore Hildebrandt.

LOs Distriktskontor Oslo – Akershus:
Wenche Paulsrud.

LOs Distriktskontor – Hedmark:
Gunnar Pettersen.

LOs Distriktskontor – Oppland:
Åge V. Nordby.

LOs Distriktskontor – Buskerud:
Roar Løver.

LOs Distriktskontor – Vestfold:
Per A. Johnsen.

LOs Distriktskontor – Telemark:
Knut Liljeberg.

LOs Distriktskontor – Aust-Agder:
Arild Stokken.

LOs Distriktskontor – Vest-Agder:
Gudmund Gyberg.

LOs Distriktskontor – Rogaland:
Erling Høiland.

LOs Distriktskontor – Hordaland:
Vigdis Ravnøy.

LO-Kontoret, Lillehammer:
Kåre Karlsen.

LOs Distriktskontor – Sogn og Fjordane:
John Bjarne Hjelmeland.

LOs Distriktskontor – Møre og Romsdal:
Melvin Steinsvoll.

LOs Distriktskontor – Nord-Trøndelag:
Liv Thun.

LOs Distriktskontor – Nordland:
Øivind Silåmo.

LOs Distriktskontor – Troms:
Svein Rasmussen, Odd Holmgren.

Administrasjon:

Eva Aurland, Tor Harald Berg, Juul Bjerke, Johan-Ludvik Carlsen, Jorun Christensen, Ståle Dokken, Grethe Fossli, Herlof Gjerde, Arne Grønningsæter, Stein Gunnes, Pål Gundersen, Gunnar Jan Hansen, Øivind T. Hansen, Tove Haug, Ingeborg Hjemlestad, Ellen Horneland, Øivind Hvattum, Geir Høin, Dag Johnsen, Cato Kjølstad, Jan Olav Lajord, Dagfinn Lund, Egon Ivan Løbekk, Kåre Myrvold, Stein Reegård, Kjell

Samuelson, Haakon Skaug, Magne Svendsen, Karen Beate Theodorsen, Knut Arild Thonstad, Richard Trælves, Knut Weum, Bjørn Willadssen, Kristin Bomo, Anders Iversen, Lars Johansen, Atle Høie.

LO-skolen:
Einar S. Birkeland.

Samarbeidskomiteen LO/DNA:
Gunnar Berge, Hill Martha Solberg, Dag Terje Andersen, Kjell Borgen.

Spesielt innbudte:
Einar Strand, Harriet Andressen.

Referent:
Berit Henriksen

